

ФОРМУВАННЯ РІВНЯ ЗАЦІКАВЛЕНOSTІ ЕЛЕКТРОННОЮ КНИГОЮ

А. В. Кудряшова¹, Ю. О. Білецький², В. А. Петрик³, О. В. Доморад⁴

1. Національний Університет «Львівська Політехніка», вул. Степана Бандери, 12, Львів, 79013, Україна <https://orcid.org/0000-0002-0496-1381> e-mail: alona.v.kudriashova@lpnu.ua

2. Національний Університет «Львівська Політехніка», вул. Степана Бандери, 12, Львів, 79013, Україна <https://orcid.org/0009-0001-5891-7618> e-mail: yurii.os.biletskyi@lpnu.ua

3. Національний Університет «Львівська Політехніка», вул. Степана Бандери, 12, Львів, 79013, Україна <https://orcid.org/0009-0007-2646-3694> e-mail: volodymyr.a.petruk@lpnu.ua

4. Національний Університет «Львівська Політехніка», вул. Степана Бандери, 12, Львів, 79013, Україна <https://orcid.org/0009-0001-2439-8215> e-mail: oleh.v.domorad@lpnu.ua

У статті розглянуто процес формування рівня зацікавленості електронною книгою. Зміна форматів подання книжкової продукції та поширення електронних видань зумовлюють необхідність системного осмислення читацької зацікавленості як результату поєднання особистісних характеристик читача, середовища взаємодії та умов доступу до електронних інформаційних ресурсів. Метою дослідження є розроблення функціональної моделі формування рівня зацікавленості електронною книгою з використанням методології IDEF0. Методологія IDEF0 застосовується для структурного подання та аналізу складних процесів шляхом їх поділу на взаємопов'язані функціональні компоненти, упорядковані за ієрархічним принципом. У роботі обґрунтовано доцільність застосування функціонального моделювання для опису процесів, що мають соціально-інформаційну природу та характеризуються складною багатокомпонентною структурою. Побудовано контекстну діаграму, яка відображає загальну функцію формування зацікавленості електронною книгою та її взаємодію із зовнішнім середовищем через вхідні параметри, керувальні впливи, механізми реалізації та вихідний результат. Подальша декомпозиція моделі дозволила деталізувати внутрішню структуру процесу відповідно до основних етапів соціалізації особистості в умовах використання цифрових інформаційних ресурсів. Запропонований підхід дає змогу розглядати рівень зацікавленості електронною книгою як результат функціонування системи, що змінюється залежно від соціального досвіду та характеристик інформаційного середовища. Практичне значення одержаних результатів полягає у можливості використання розробленої моделі як аналітичного інструменту для подальших досліджень читацької поведінки, а також для методичного обґрунтування управлінських рішень у діяльності освітніх, культурних і видавничих інституцій, орієнтованих на розвиток електронної книги та читання.

Ключові слова: книга, електронна книга, інформаційний ресурс, читацький попит, рівень зацікавленості, читання, прийняття рішень, модель, функціональне моделювання, IDEF0.

Постановка проблеми. Цифровізація інформаційного простору та зростання частки електронних видань суттєво трансформують читацькі практики й механізми споживання книжкової продукції. Водночас процес формування зацікавленості електронною книгою залишається недостатньо формалізованим і часто розглядається без урахування взаємодії індивідуальних характеристик особистості, соціального оточення, нормативно-регуляторних чинників і доступності цифрових книжкових ресурсів. Відсутність цілісної функціональної моделі ускладнює системний аналіз читацької поведінки та обґрунтування ефективних управлінських рішень у сфері розвитку електронного читання. Це зумовлює актуальність розроблення структурованої моделі формування рівня зацікавленості електронною книгою, здатної відобразити основні зв'язки та закономірності даного процесу.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблематика читання електронних видань та формування читацької зацікавленості активно досліджується у сучасних наукових публікаціях. Значна частина досліджень зосереджена на вивченні чинників, що впливають на результати читання електронних текстів, а також на особливостях читацької поведінки в електронному середовищі. Зокрема, у роботі [1] проаналізовано вплив індивідуальних характеристик читача на результати читання електронних текстів. Автори встановили, що впевненість у власних вміннях і здатність контролювати процес читання позитивно впливають на його результати. Водночас тексти, які сприймаються читачами як надто складні, знижують ефективність читання. Дослідження [2] присвячене узагальненню наукових публікацій, що стосуються читання електронних текстів. На основі бібліометричного аналізу зроблено висновок, що дана проблематика сформувалася як окремий напрям наукових досліджень, у межах якого розглядаються питання читацької поведінки, інформаційної культури, а також впливу технологічних чинників на сприйняття текстової інформації. У [3] зосереджено увагу на ролі інформаційної грамотності та навичок роботи з електронними ресурсами при формуванні читацької активності. Результати дослідження свідчать, що рівень підготовленості користувача до роботи з електронними текстами має істотний вплив на зацікавленість електронними виданнями та регулярність їх використання. Автори дослідження [4] розглядають взаємозв'язок між умовами електронного середовища, особливостями текстів і читацькими стратегіями. Встановлено, що зручність доступу до електронних видань, структурованість матеріалу та можливість швидкої навігації позитивно впливають на інтерес до читання та сприяють його систематичності. У [5] наведено порівняльний аналіз читання електронних і друкованих видань. Автори дійшли висновку, що ефективність читання залежить не лише від формату книги, а й від мети читання, складності тексту та індивідуальних особливостей читача. При цьому електронні книги розглядаються як повноцінний інформаційний ресурс, що має власні переваги та обмеження.

Отже, аналіз сучасних наукових досліджень показує, що формування зацікавленості електронною книгою є складним процесом, який визначається поєднанням особистісних, соціальних і технологічних чинників. Водночас наявні наукові публікації зосереджені на окремих складових процесу формування зацікавленості електронною книгою, що зумовлює доцільність розроблення узагальненої функціональної моделі формування рівня зацікавленості електронною книгою.

Мета статті. Метою статті є розроблення функціональної моделі формування рівня зацікавленості електронною книгою на основі методології IDEF0.

Виклад основного матеріалу дослідження. Процес формування рівня зацікавленості електронною книгою може бути формалізований за допомогою функціонального моделювання IDEF0. Контекстна діаграма відображає узагальнену функцію системи, спрямовану на досягнення результату у вигляді певного рівня читацької зацікавленості електронною книгою, та фіксує основні типи її взаємодії із зовнішнім середовищем. Зазначена взаємодія визначається сукупністю вхідних параметрів, керувальних впливів, механізмів реалізації та вихідних результатів, що у комплексі забезпечують функціонування досліджуваного процесу [6].

Вхідний вплив у моделі представлений сукупністю сутнісних і психологічних характеристик особистості, які формуються впродовж життєвого шляху індивіда під дією численних соціальних і культурних чинників. Незважаючи на значну роль зовнішнього середовища, саме індивідуальні схильності, інтереси, пізнавальні потреби та внутрішні мотиваційні установки зумовлюють вибірковість читацької поведінки й визначають потенціал зацікавленості електронною книгою як специфічним різновидом культурного та інформаційного продукту. Зазначені характеристики виступають базовим інформаційним ресурсом для подальшого розвитку читацьких інтересів і є необхідною передумовою реалізації процесу формування зацікавленості [6–9].

Керувальні впливи в моделі відображають нормативно-регуляторне поле. До нього належать правові норми, освітні стандарти, усталені соціальні практики, традиції та цінності, притаманні певному суспільству, регіону або соціальній групі. Зазначені чинники визначають допустимі та пріоритетні напрями розвитку культурних потреб, у тому числі й читацьких, з урахуванням особливостей використання електронних інформаційних ресурсів. Окрім цього, процес контролю доповнюється множиною альтернатив формування зацікавленості електронною книгою, що відображають різні сценарії реалізації читацької діяльності [6–8].

Результатом функціонування системи є сформований рівень зацікавленості електронною книгою, який не є статичною величиною, а змінюється залежно від віку, соціального статусу, професійної діяльності та культурного досвіду особистості. Цей показник відображає інтегральний стан читацького попиту на електронні видання й може розглядатися як важливий орієнтир для суб'єктів видавничо-поліграфічної галузі, освітніх інституцій та культурних організацій у процесах планування й прогнозування своєї діяльності [6].

Механізми реалізації процесу формування зацікавленості електронною книгою представлені соціальним оточенням особистості, до якого належать члени родини,

однолітки, педагоги, колеги та інші значущі соціальні контакти. У межах повсякденної комунікації відбувається передавання ціннісних орієнтацій, моделей поведінки та ставлення до читання як до способу пізнання й дозвілля, зокрема із використанням цифрових технологій. З іншого боку, важливим механізмом є наявна та доступна електронна література, тобто реальний асортимент електронних книжкових ресурсів, до яких має доступ індивід. Тематична різноманітність електронних видань, їх якість і відповідність читацьким потребам безпосередньо впливають на інтенсивність і сталість інтересу до читання в електронному форматі [9].

Контекстна діаграма моделі подана на рис. 1.

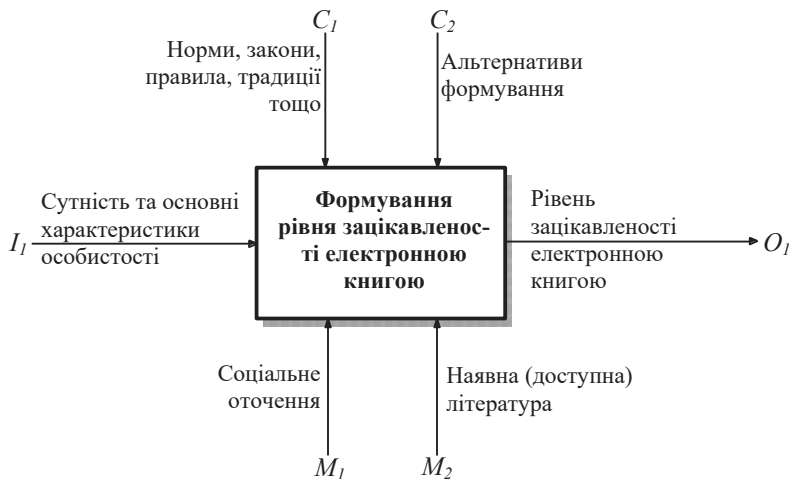

Рис. 1. Контекстна діаграма моделі формування рівня зацікавленості електронною книгою

Подальша деталізація моделі здійснюється шляхом декомпозиції контекстної діаграми (рис. 2). Це дає змогу розкрити внутрішню структуру процесу формування зацікавленості електронною книгою [7]. На першому рівні декомпозиції виокремлюються базові функціональні складові, які відображають ключові етапи соціалізації особистості в умовах цифрового інформаційного середовища. Родинне виховання формує первинне ставлення до читання та цифрових засобів доступу до інформації, задає початкові зразки читацької поведінки та визначає місце електронної книги у системі сімейних цінностей і дозвіллевих практик. Здобуття освіти забезпечує цілеспрямований розвиток пізнавальних інтересів, критичного мислення й інформаційно-цифрової культури, розширюючи спектр читацьких потреб за рахунок використання електронних освітніх ресурсів і цифрових бібліотек. Трудова діяльність, своєю чергою, актуалізує професійно зумовлені інформаційні запити та впливає на трансформацію читацьких інтересів відповідно до вимог фахової діяльності. Це дедалі частіше реалізується з використанням електронних видань і спеціалізованих цифрових інформаційних ресурсів [6, 9].

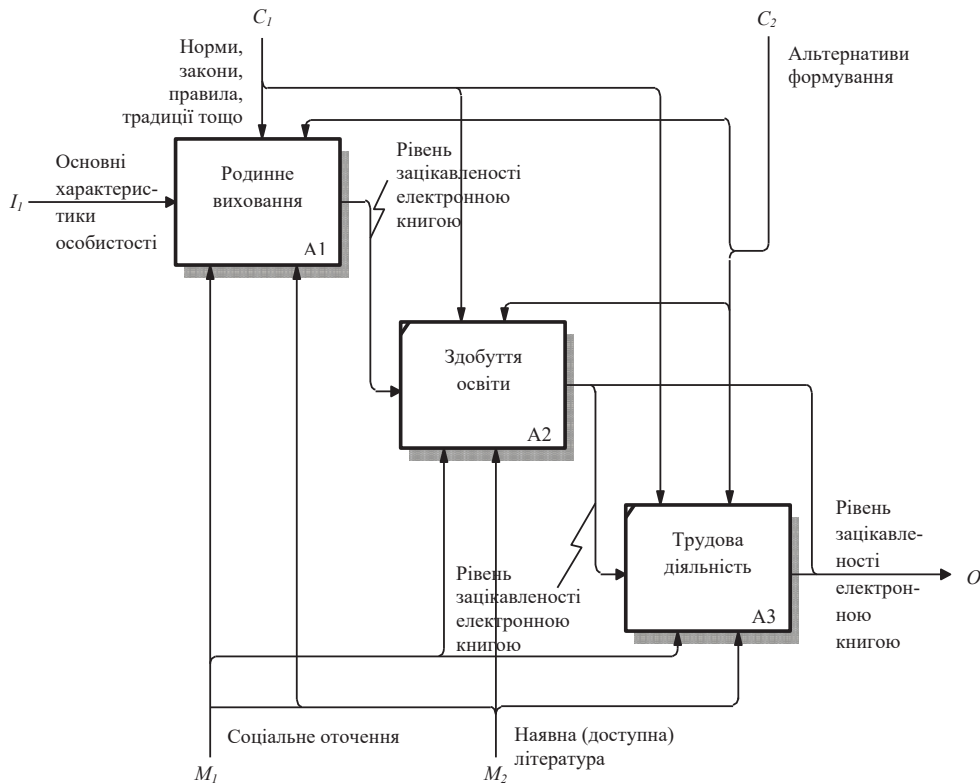

Рис. 2. Декомпозиція контекстної діаграми

Розроблена модель IDEF0 дозволяє розглядати формування рівня зацікавленості електронною книгою як багатофакторний, ієрархічно організований процес, у межах якого поєднуються індивідуальні характеристики особистості, соціально-нормативні обмеження, доступні цифрові ресурси та механізми соціального впливу. Це створює методологічне підґрунтя для подальшого аналізу й обґрунтування управлінських рішень у сфері розвитку електронного читання.

Висновки. У результаті проведеного дослідження встановлено, що формування рівня зацікавленості електронною книгою є складним багатофакторним процесом, який доцільно розглядати як ієрархічно організовану систему взаємопов'язаних функцій. Застосування методології IDEF0 дало змогу формалізувати даний процес, визначити його вхідні параметри, керувальні впливи, механізми реалізації та вихідний результат у вигляді інтегрального показника читацької зацікавленості. Отримані результати створюють методологічне підґрунтя для подальших досліджень у сфері розвитку електронного читання та можуть бути використані для обґрунтування управлінських рішень у діяльності видавничих, освітніх і культурних інституцій, орієнтованих на популяризацію електронної книги та формування стійкого читацького інтересу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Meitifazahra A., Suryaman M., Wachyudi K. Bibliometric analysis: e-book and reading comprehension in efl in the last decade. *EDUSAINTEK: Jurnal Pendidikan, Sains Dan Teknologi*. 2022. № 10 (1). Pp. 22–42. doi: 10.47668/edusaintek.v10i1.638.
2. Yang Y., Adnan H. M., Javed, M. N. Research progress on digital reading behavior: A bibliometric study. *Studies in Media and Communication*. 2025. № 13 (1), 393. doi: 10.11114/smc.v13i1.7179.
3. Peras I., Klemenčič Mirazchiyski E., Japelj Pavešić B., Mekiš Recek Ž. Digital versus paper reading: A systematic literature review on contemporary gaps according to gender, socioeconomic status, and rurality. *European Journal of Investigation in Health, Psychology and Education*. 2023. № 13 (10). Pp. 1986–2005. doi: 10.3390/ejihpe13100142.
4. Li Y., Yan L. Which reading comprehension is better? A meta-analysis of the effect of paper versus digital reading in recent 20 years. *Telematics and Informatics Reports*. 2024. № 14, 100142. doi: 10.1016/j.teler.2024.100142.
5. Alisaari J., Turunen T., Kajamies A., Korpela M., Hurme T.-R. Reading comprehension in digital and printed texts. *L1-Educational Studies in Language and Literature*. 2018. № 18 (1). Pp. 1–18. doi: 10.17239/L1ESLL-2018.18.01.15.
6. Сеньківський В. М., Олянишен Т. В., Штангрет А. М., Мельников О. В. Читання як проблема вільного часу: за результатами соціолого-статистичних досліджень : монографія. Львів : Українська академія друкарства, 2009. 160 с.
7. Шаховська Н. Б., Литвин В. В. Проектування інформаційних систем : навчальний посібник. Львів : «Магнолія-2006», 2011. 380 с.
8. Локшина О. І. Формування ключових компетентностей для навчання впродовж життя: орієнтири Європейського Союзу. III Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція «Компетентісно орієнтоване навчання: виклики та перспективи» : тези доповідей (Київ, 29 березня 2021 р.). Київ : Педагогічна думка. С. 102–104.
9. Кудряшова А. В. Аналіз факторів впливу на рівень читацького попиту. II Всеукраїнська науково-технічна конференція молодих вчених, аспірантів та студентів «Комп'ютерні ігри та мультимедіа як інноваційний підхід до комунікації» : матеріали конференції. (Одеса, 29–30 вересня 2022 р.). Одеса: Видавництво ОНТУ. 2022 р. С. 70–73.

REFERENCES

1. Meitifazahra, A., Suryaman, M., & Wachyudi, K. (2022). Bibliometric analysis: e-book and reading comprehension in efl in the last decade: *EDUSAINTEK: Jurnal Pendidikan, Sains Dan Teknologi*, 10 (1), 22–42. doi: 10.47668/edusaintek.v10i1.638.
2. Yang, Y., Adnan, H. M., & Javed, M. N. (2025). Research progress on digital reading behavior: A bibliometric study: *Studies in Media and Communication*, 13 (1), 393. doi: 10.11114/smc.v13i1.7179.
3. Peras, I., Klemenčič Mirazchiyski, E., Japelj Pavešić, B., & Mekiš Recek, Ž. (2023). Digital versus paper reading: A systematic literature review on contemporary gaps according to gender, socioeconomic status, and rurality: *European Journal of Investigation in Health, Psychology and Education*, 13 (10), 1986–2005. doi: 10.3390/ejihpe13100142.
4. Li, Y., & Yan, L. (2024). Which reading comprehension is better? A meta-analysis of the effect of paper versus digital reading in recent 20 years: *Telematics and Informatics Reports*, 14, 100142. doi: 10.1016/j.teler.2024.100142.
5. Alisaari, J., Turunen, T., Kajamies, A., Korpela, M., & Hurme, T.-R. (2018). Reading comprehension in digital and printed texts: *L1-Educational Studies in Language and Literature*, 18 (1), 1–18. doi: 10.17239/L1ESLL-2018.18.01.15.

6. Senkivskyy, V. M., Olianyshen, T. V., Shtanhret, A. M., & Melnykov, O. V. (2009). Chytannia yak problema vilnoho chasu: za rezultatamy sotsiolohostatystychnykh doslidzhen: monohrafiia. Lviv: Ukrainska akademiia drukarstva, 160 (in Ukrainian).

7. Shakhovska, N. B., & Lytvyn, V. V. (2011). Proektuvannia informatsiinykh system: navchalnyi posibnyk. Lviv: "Mahnoliia-2006", 380 (in Ukrainian).

8. Lokshyna, O. I. (2021). Formuvannia kliuchovykh kompetentnosti dlia navchannia vprodovzh zhyttia: oriientyry Yevropeiskoho Soiuzu: III Vseukrainska naukovo-praktychna internet-konferentsiia "Kompetentnisno oriientovane navchannia: vyklyky ta perspektyvy": tezy dopovidei, Kyiv: Pedahohichna dumka, 102–104 (in Ukrainian).

9. Kudriashova, A. V. (2022). Analiz faktoriv vplyvu na riven chytatskoho popytu: II Vseukrain-ska naukovo-tekhnichna konferentsiia molodykh vchenykh, aspirantiv ta studentiv "Kompiuterni ihry ta multymedia yak innovatsiinyi pidkhid do komunikatsii" : materialy konferentsii, Odesa: Vydavnytstvo ONTU, 70–73 (in Ukrainian).

doi: 10.32403/0554-4866-2026-1-91-45-52

FORMATION OF THE LEVEL OF INTEREST IN ELECTRONIC BOOKS

A. V. Kudriashova¹, Yu. O. Biletskyi², V. A. Petryk³, O. V. Domorad⁴

1. Lviv Polytechnic National University, 12 Stepan Bandera St., Lviv, 79013, Ukraine
<https://orcid.org/0000-0002-0496-1381> e-mail: alona.v.kudriashova@lpnu.ua

2. Lviv Polytechnic National University, 12 Stepan Bandera St., Lviv, 79013, Ukraine
<https://orcid.org/0009-0001-5891-7618> e-mail: yurii.os.biletskyi@lpnu.ua

3. Lviv Polytechnic National University, 12 Stepan Bandera St., Lviv, 79013, Ukraine
<https://orcid.org/0009-0007-2646-3694> e-mail: volodymyr.a.petryk@lpnu.ua

4. Lviv Polytechnic National University, 12 Stepan Bandera St., Lviv, 79013, Ukraine
<https://orcid.org/0009-0001-2439-8215> e-mail: oleh.v.domorad@lpnu.ua

This paper examines the process of forming the level of interest in electronic books. Changes in the formats of book production and the widespread dissemination of electronic publications necessitate a systematic understanding of reader interest as the result of the interaction between the reader's personal characteristics, the interaction environment, and the conditions of access to electronic information resources. The aim of the study is to develop a functional model of the formation of interest in electronic books using the IDEF0 methodology. The IDEF0 methodology is applied for the structural representation and analysis of complex processes by decomposing them into interrelated functional components organized according to a hierarchical principle. The study substantiates the appropriateness of functional modeling for describing processes of a socio-informational nature that are characterized by a complex, multicomponent structure. A context diagram is constructed that represents the overall function of forming interest in electronic books and its interaction with the external environment through input parameters, control influences, implementation mechanisms, and output results. Further decomposition of the model makes it possible to detail the internal structure

of the process in accordance with the main stages of personality socialization under conditions of using digital information resources. The proposed approach allows the level of interest in electronic books to be considered as the outcome of the functioning of a system that changes depending on social experience and the characteristics of the information environment. The practical significance of the obtained results lies in the possibility of using the developed model as an analytical tool for further studies of reading behavior, as well as for the methodological justification of managerial decisions in the activities of educational, cultural, and publishing institutions focused on the development of electronic books and reading.

Keywords: *book, e-book, information resource, reading demand, level of interest, reading, decision-making, model, functional modeling, IDEF0.*

This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons CC-BY 4.0

© А. В. Кудряшова, Ю. О. Білецький,
В. А. Петрик, О. В. Доморад

Стаття надійшла до редакції 02.02.2026

Received 02.02.2026

Стаття прийнята 22.05.2026

Accepted 22.05.2026

Опубліковано 30.05.2026

Published 30.05.2026